

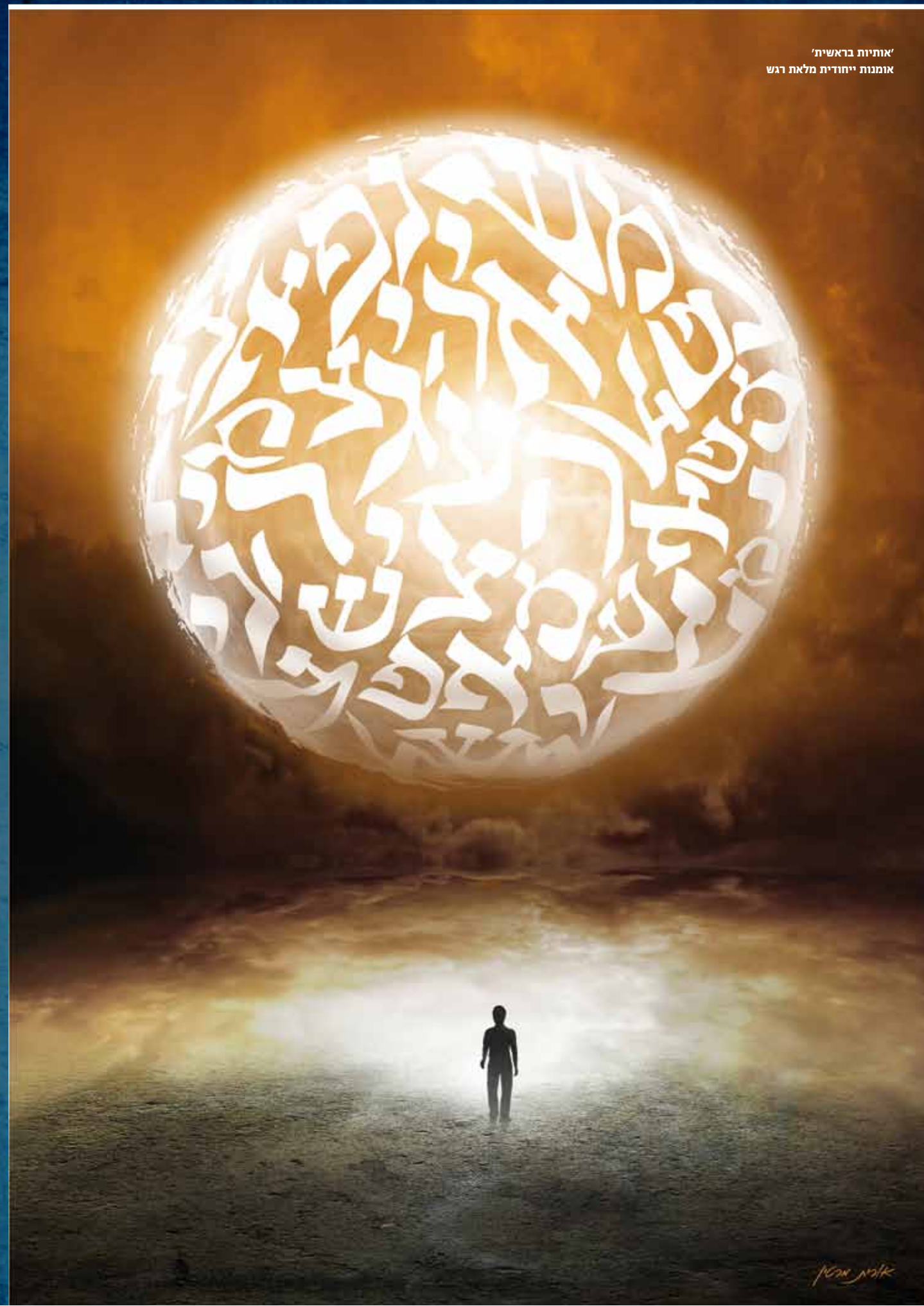
תמונה ואלף מילים

מבשרת הזרם המואר באמנות היהודית, חלוצת הקומיקס החרדי והאשה שגידלה את הסופרת **מיה קינן**, ששינתה את פני התרבות החרדית | **האמנית אורית מרטין** מסירה את הלוט מעל **גלריית הציורים האגדית שלה**, מותחת ביקורת נוקבת על האמנות המודרנית ומספרת על הקשר הייחודי עם הילדים המפורסמים | **ביקור**

הדס אפיק
התמונות באדיבות אורית מרטין

תערוכת יצירותיה של האמנית הגב' אורית מרטין במצדה

שלווה

ניצוצות

סודות

מעבר

פעם בכלים צעקניים, אגרסיביים ואסרטיביים, שרחקים מאוד מהתחושה הפנימית של הנפש". כצעירה רגישה, התבוננת האלו לא נתנו לה מנוח, והיא ניסתה להמשיך ולחקור, צעד אחר צעד, שלב אחר שלב, בהדרגה ובאיטיות. זה לא היה מסע של יום אחד, אלא התבוננות ארוכה, רצופה בשאלות ובתהיות, בקריאת ספרים ובהתעמקות במחקרים. בין היתר השפיעו על מרטין עדויות רבות של אנשים שעברו חוויות של סף מוות. "הייתי מרותקת לעדויות כאלו", היא מספרת, "נפגשתי עם אנשים שחוו דברים כאלו ושמעתי את הסיפורים שלהם עם כל הפרטים. קראתי גם עדויות שעסקו בנושא, והבנתי שהיהדות הכירה במציאות הרוחנית מאז ומעולם. כיום יש גם כמה מחקרים עולמיים שמאוששים את הטענה שקיימת תודעה שממשיכה להתקיים גם אחרי שהגוף מסיים את תפקידו. יש גם עדויות של אנשים שחוו מוות קליני וידעו לספר לאחר שחזרו לחיים על שיחות שקיימו הרופאים מעל גופם, ומכאן שאלו לא סתם הזיות של המוח". החוויות של המפגשים עם העולם הרוחני השפיעו על מרטין מאוד, והן היו אלו שסללו את

מה שאתה רוצה לעשות מותר ומקובל. גם אם תרצה להעמיד באמצע המוזיאון ערימת אשפה או נעליים ישנות תוכל לעשות זאת. לא נשאר שום קנה מידה ליופי או לכיעור. הבלבול הוא כה גדול, עד שלפעמים דווקא המכוער מאוד הוא זה שנחשב ליפה ומוצלח". כשהיא רוצה להדגים את האבסורד שנוצר בעיניה באמנות המודרנית, היא מביאה לדוגמה את היצירה 'כלב בלון' (כתום) של האמן האמריקאי ג'ף קוניס, שעבודותיו מתאפיינות ביצור עבודות מתכת נוצצות בדמות בלונים וצעצועים מתנפחים. בתשס"ו (2006) שברה האמנות הזו שיא של כל הזמנים כשנמכרה בסכום בלתי נתפס של 58 מיליון דולר. "בלון כתום, כמו שהילדים שלכם מביאים מהקייטנה, נמכר בעשרות מיליוני דולרים", היא נאנחת, "לאמנות המודרנית אין שום כללים, ומותר לך לעשות ככל שיעלה על דעתך. כשמדברים על האמנות המודרנית של התקופה האחרונה אפשר לראות שהיא מבטאת דווקא את הצד הנמוך והרדוד של האדם. כך, האמנות שאמורה להרים אותנו למחוזות נאצלים של הרוח, משתמשת לא

באונברסיטה, זאת במקביל ללימודי האמנות שלמדה ב"בצלאל". שם, על ספסל הלימודים, היא ניסתה לחפש את התשובות לשאלות. "אבל יצאתי מההרצאות האלו כשאני מתוסכלת מאוד", היא אומרת, "השתתפתי בקורסים מקיפים שבהם למדתי איך פילוסופים בכל הדורות ניסו להגדיר את הקשר בין הגוף לנפש, אבל הם כמעט לא התייחסו למושג 'נשמה', שמבחינתי נכח מאד בחיי. חוץ מזה התשובות שלהם הרגישו לי כל כך יבשות ולפעמים 'מחפפות'". "באותה תקופה", היא מוסיפה, "השקעתי מאוד בלימודי האמנות ונאחזתי בהם ממש כפתרון לשאלות הקיומיות שהיו לי. משהו בנוסח של: 'טוב, אם אני לא יודעת מה הייעוד של הנשמה שלי, אז לפחות אצור דברים שיישארו אחר מותי וינציחו את קיומי', זו הייתה המחשבה שהנחתה אותי. אבל ככל שהתמקצעתי בתחום הזה כך גיליתי שגם התשובה הזו אינה מספקת. "ולא רק שהיא לא מספקת", היא מדגישה, "אלא הבנתי מהר מאוד שהאמנות, כאשר היא נוצרת מתוך תפיסה לא נכונה, עלולה גם להרחיק את האדם מהנשמה. כי כיום, באמנות המודרנית, כל

ובתוך כל האור והחושך, הצלליות וההילות, מספרת לנו מרטין את סיפור חייה, שמורכב אף הוא, בדיוק כמו הציורים - מכל גווני הקשת האפשריים. סיפור שמהווה את הבסיס ליצירותיה, שנוצרו כולן מתוך הבנה שיש לה תפקיד וייעוד בעולם - לתעד רגעים של איכות בחיים, לשרטט את הקשר הפנימי שלה עם הבורא ולהעלות את הכל על הקנבס.

בלון ב-58 מיליון דולר

גב' אורית מרטין נולדה בגבעתיים של לפני חמישים שנה. היא גדלה בבית משכיל מאוד, אבל כבר כילדה היה אפשר להבחין בכך שענייניו אותה נושאים שונים משל יתר בני גילה. "כל הזמן העסיקו אותי מחשבות שנראו לחברים שלי יוצאות דופן ומשונות", היא מספרת, "שאלתי את עצמי בלי סוף: האם יכול להיות שאנחנו חיים סתם? מה קורה עם החלק המרגיש והחושב שלנו לאחר שאנו מתים? ומהי בכלל משמעות החיים?" בשנות נעוריה, כחלק ממגמת ההתבוננות והחיפוש, נרשמה מרטין ללימודי פילוסופיה

אנחנו מתעקבים שם עוד רגע וממשיכים לפסוע בגלריה. כמאה תמונות מוצגות בחדרי הגלריה, כל אחת קרויה בשם מסקרן ומעורר עניין: 'מעבר', 'ממד של זמן', 'התעוררות', 'שמים פתוחים', 'התגלות', 'לחזור הביתה', 'מנגינת הנשמה', 'התרוממות', ועוד, ועוד שמות אפופי השראה. ציוריה של גב' אורית מרטין שונים מאד זה מזה, אבל יש בהם גם קו משותף - הם מדברים, הם מספרים והם מלאים באמנות ייחודית שכמו גורמת לך להתנתק מן המציאות ומעלה שוב ושוב את מפלס הרגש. לא פלא שמרטין מגדירה את המקום כ'גלריה לאמנות רוחנית'. היא מצליחה לשלב כאן הארה פנימית וקשר בל ינתק בין הגוף לנשמה. בגלריה המהפנטת הזו אפשר לראות איך הנצחי והסופי, הרוחני והגשמי, החושך והאור, כולם מפעפעלים בערבוביה. ולא, העובדה שהם מהווים ניגודים לא מונעת מהם לצעוד שלובי זרוע. מרטין מעממת מעט את האורות ובאותו רגע אנו מבחינים בכך שישנם גם ציורים שהופכים ל'מוארים', הודות לטכניקה דיגיטלית מיוחדת שמורכבת בהם, והם מפזרים סביבם הילה ושובל ארוך של אור.

מכה בנו המחשבה כאשר אנו פוסעים בגלריה של האמנית גב' אורית מרטין, בשכונת הר נוף, ונעצרים על יד תמונת קנבס גדולה. בציור שבתמונה ילד רך בשנים עומד בסנדלים ומציץ בסקרנות אל תוך בור שנראה כמו קבר, אלא שבתוך הקבר נראה דווקא חלל תכול, עם עננים לבנבנים משייטים. קרני שמש זהובות ניבטות משמים ומלטפות את פניו הרכות של הילד. משום מה הציור הזה מעורר בנו דמעות. קשה שלא לקלוט את המסר שעובר דרכו - 'לא, הבור המוכר לכם בתור התחנה האחרונה, הוא לא באמת כזה. אולי לא כולם זוכרים, אבל הוא מהווה גם נקודת התחלה'. בכלל, הציור הזה עתיר כל כך במשמעויות: רגבי העפר שמסביב, העצים האיתנים, והילד המתוק שרק מנסה להבין, לדעת קצת יותר, להציץ אל המעבר, אבל לא למעור. "סודות", זהו השם המופיע מעל הציור ומעלה צמרמורת.

י'זה לא עוד ציור'

מסע

'מחשבה חופשית'

”באמנות המודרנית, כל מה שאתה רוצה לעשות מותר ומקובל. גם אם תרצה להעמיד באמצע המוזיאון ערימת אשפה או נעליים ישנות תוכל. לא נשאר שום קנה מידה ליופי או לכיעור”

תהליך התשובה שלה. ”כמובן שהאמונה היהודית בחיי העולם הבא היא שורשית, גם בלי קשר לדברים האלו”, היא מדגישה, ”אבל כשנחשפתי לנושא בצורה של מפגשים עם אנשים שחוו זאת על בשרם, עלתה האמונה שלי קומה והגיעה למצב של ידיעה. זה מה שהוביל לכך שהתחלתי לקרוא ולאסוף כל חומר אפשרי בנושא”.

התובנה המיוחדת אליה היא הגיעה הייתה אחת – אין ספק שכל בני האדם חווים חוויות הקשורות בצורות שונות לדברים רוחניים, אבל העם היהודי זכה למתנה מיוחדת של קשר ישר. קשר ישיר אל הבורא, ללא מחיצות שיש לעמים האחרים. ”הקשר הזה הוא יסוד החיים שלנו. הוא מכיל בתוכו את המשמעות של כל רגע – עבר, הווה ועתיד”.

עוף מוזר בבית אצולה

”אחד מהסיפורים שהכי השפיעו עליי”, מספרת מרטין, ”היה הסיפור של שרון נחשוני, בחור צעיר שנפגע בתאונת דרכים והיה מוגדר כמת במשך שבע עשרה דקות. כוחות הצלה שהגיעו למקום קבעו את מותו וכיסו אותו בסדין.”

”החוקר המשטרתי דיווח על מותו, אך בינתיים, בפקק הגדול שנוצר במקום, היה גם אוטובוס וממנו ירד מישהו שהציג את עצמו כחובש וביקש להגיש עזרה. הרופאים כיוונו אותו לפצועים שהיו בתאונה, אך הוא התעקש להרים את הסדין דווקא מהאיש המכוסה שעל האלונקה, הוציא עט כדורי מכיסו וביצע בו ניתוח שדה שנקרא ’טרוקר’, שהוא ניקוז ופתיחה של הריאה. 17 דקות לאחר מותו חזר נחשוני לחיים והובהל לבית החולים. את אותו ’חובש’ לא מצאו עד היום, למרות שחיפשו מאוד...”

”אחרי זה סיפר המת-החי הזה סיפור מדהים. שכלל ביקור בבית דין של מעלה דיון וגזר דין. ”הסיפור הזה”, אומרת מרטין, ”מכיל עוד הרבה פרטים נוספים. הוא וסיפורים דומים שכנעו אותי לגבי העולם הבא. הבנתי שאנחנו חייבים לחשוב מחוץ לקופסה ולקלוט סוף-סוף שהאמירה ’כל העולם כולו גשר צר מאוד, והעיקר לא לפחד כלל’ – היא לא רק שיר יפה, אלא מהות בסיסית של החיים. מכאן, אגב, נולד הציור שראיתם קודם – של ילד שמשתכל לתוך הקבר ורואה שם שמים כחולים. ביקשתי לומר דבר אחד – הסוף שממנו כולם פוחדים כל כך, הוא רק התחלה של עולם

נצחי. כמובן שיש הבדל גדול בין ’לומר’ את זה ובין ’להרגיש’. לכן ציירתי את הציור, כדי לעזור לאנשים להרגיש וכדי לעזור גם לעצמי להרגיש”, היא מסבירה.

ובכל זאת, מסע החזרה בתשובה עבודה לא היה קל בכלל. ”הסיבה העיקרית לקושי היא מכיוון שלפני כשלושים שנה כל העניין של חזרה למקורות היה ממש חדש בחברה הישראלית. היינו ’חלוצים’ בתנועת התשובה, ואף אחד לא הבין את עומק התהליך. מי שחזר בתשובה נחשב כמשונה או כבעייתי, ואני, שבאתי מבית של אצולה ישראלית – אבא טייס ואמא בכירה במשרד החינוך – נראיתי בכלל עוף מוזר. אף אחד לא הבין אותי, לא הבינו מה חסר לי. למה הייתי צריכה לעזוב הכל וללכת ל’מדבר’. באותה תקופה עבדתי בין היתר כמורה בתיכון לאמנות תלמה ילין, וכדי לשרוד את התקופה הזו התמקדו עיקר המאמצים שלי בעיקר ב’איך לא ירגישו שהתסרוקת החדשה שלי היא בעצם פאה...! ואיך לא להזכיר בכל משפט שני שכדאי לכולם לדעת שיש בורא לעולם”.

הזרם הקדוש של האמנות

בסופו של דבר, התובנות שליקטה מרטין במהלך השנים והמסלול שבו צעדה עד שהחלה לשמור מצוות באופן מלא התקשרו אצלה באופן ישיר לאמנות. ”התחלתי להבין שהאמנות שהייתה בתוכי כבר מאז היותי קטנה חייבת להיות משמעותית, היא חייבת לעסוק ברוח, וזו המשימה שהצבתי לעצמי – לצייר את הדברים האלו”.

התובנה הזו הביאה את מרטין ליצור זרם חדש באמנות היהודית. זרם שרצה לגעת בקדושה,

אמונה

בנשגב, בדברים שמעבר. זרם שבשבילו לצייר קדושה זה לא לצייר סידור ואנשים מתפללים, אלא הרבה מעבר לזה. אחד מהציורים הראשונים שהיא יצרה באותה תקופה היה הציור שנקרא 'שפע'. "זה התחיל מכך שפתאום הבנתי שכל השפע שאנו מקבלים בעולם - פרנסה, ילדים, בריאות, כל מה שאנו צריכים, הוא בעצם מהקב"ה. אני זוכרת שהציור הזה ממש בקע מתוכי - ציירתי שפע של אותיות זהב המושפע על האדם מהשמים. הרעיון שמסתתר מאחורי זה הוא שמאחר שהעולם נברא כידוע בדיבורו של הקב"ה, כלומר - באותיות, הרי שהאותיות הן כלים של שפע. האדם, בצורה נראה בצבעי החול והאדמה מהם הוא נברא ביסוד הגשמי, כאשר הוא מצליח בעצם לחבר בין השמים לאדמה. בחרתי ליצור את האור בשמים בגוונים של סגול בהיר ולבן, כי זה טוהר".

גם בציורה 'פירות החיים' הצליחה מרטין להכניס מושגים דומים - "ציירתי סולם שניצב בתוך מעגל כתום המייצג את מעגל החיים הסובבים ואת כדור הארץ. הצבע הזה מייצג יצירתיות ופוריות שיוצרים ובוראים שלל התנסויות ותגובות. בתוך המעגל אנו רואים הרים נישאים ומעגלים שונים המייצגים את שיעורי החיים. הציור מראה את 'מעגלי הצדק' כמו שכתוב בתהילים: 'נחוני במעגלי צדק למען שמו'. אמנם לא תמיד נוח וקל להלך בכאלו מעגלים, אך השכר הגדול הוא הפירות הנפלאים והבשלים שייקטפו בסופה של העלייה, בשלבי הסולם הרוחני. ובאמת, בציור ניתן להבחין בסולם המוביל אל מה שנראה כמו עץ עמוס בפירות".

תמונות מאירוח, בית את המוצר ירושלים

"כשמדברים על האמנות המודרנית של התקופה האחרונה אפשר לראות שהיא מבטאת דווקא את הצד הנמוך והרדוד של האדם. כך, האמנות שהייתה אמורה להרים אותנו למחוזות נאצלים של הרוח, משתמשת לא פעם בכלים צעקניים, אגרסיביים ואסרטיביים"

התובנה הזו הביאה את מרטין ליצור זרם חדש באמנות היהודית. זרם שרצה לגעת בקדושה, בנשגב, בדברים שמעבה זרם שבשבילו לצייר קדושה זה לא לצייר סידור ואנשים מתפללים, אלא הרבה מעבר לזה

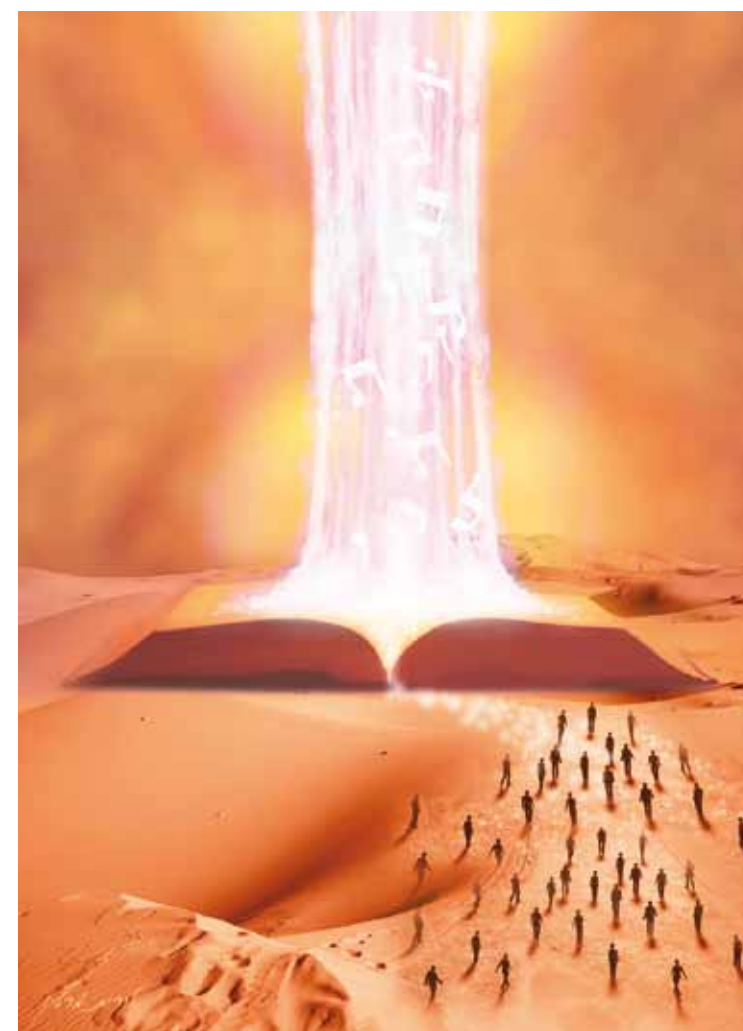
"בעיניי אמנות היא לא מותרות של עשירים. זהו צורך נפשי שקיים אצל כל אחד, ומגיע לכל אדם למלא את הצורך הזה וליהנות מיצירה אמנותית שמעניקה השראה וכוח"

ששפי'

במניגת הנשמה

עמוד האור

משפחות בלי גבול. מהמעמד הזה נולד ציור בשם 'בניין עדי עד', שבו גזע העץ הוא חתן וכלה ומהם כלפי מעלה מצוירים המוני בתים על הענפים. יש לי גם ציור בשם 'אמונה', היא מציגה בפנינו ציור המציג את הסקרנות - בצדו התחתון נראה סימן שאלה ענק עשוי מאבן ומעליו צלליות של אנשים שמזנקים אל עבר הרקיע. הציור הזה נולד לאחר ויכוח מייגע עם קרובים-רחוקים על שאלות של אמונה, היא מספרת, "מצאתי אז את עצמי מסבירה בפעם המי יודע כמה - מדוע לא ייתכן שהעולם יכול היה לברוא את עצמו בעצמו. כל כך ריחמתי על המתווכחים שערמו ערימות גבוהות ותקיפות של סימוני שאלה, בעוד שהדברים מבחינתי היו כל כך ברורים ופשוטים. ממש ראיתי איך שהשכל שלהם מעקם את המציאות לסימן שאלה אחד גדול, העיקר לא להגיע למסקנה הפשוטה שיש בורא לעולם.

"ותוך כדי הוויכוח הצטיירה לי תמונה של סימן שאלה גדול מאבן, מיושן ומבוקע מרוב שנים ותלאות, זרוק בין הקוצים כאבן שאין לה הופכין ומשמש כמקפצה, כזו שדורכים עליה, וקופצים אל תוך השמים, באופן מטאפורי כמובן. והקפיצה הזו לתוך השמים, מתוארת בציור כמו פרישת כנפיים

מוציאה שום ציור מהסטודיו לאוויר העולם בלי שהן מאשרות לי...".
ומה עם הבעל? אנו שואלים, ומתכוונים לפסיכותרפיסט המפורסם ד"ר עוז מרטין, בעלה של גב' אורית מרטין.
 "הבעל הוא כמובן מנוע טורבו רציני ביותר", היא מחמיאה, "הוא המפרגן והיועץ האמנותי. אני תמיד צוחקת על כך שהוא הבעל היחיד ששמח כשהארוחה שלו נשרפת בתנור, כי הוא יודע שבאותו יום עבדתי על ציור חדש".
 כשאנחנו שואלים על תהליך היצירה בפועל? מרטין מתארת כאן תהליך מרתק: "כל ציור מתחיל ראשית כל מהשראה שהיא בעצם כמו חיזיון פנימי שרץ לי מול העיניים. הרעיונות מגיעים דרך לימוד של ספרי חסידות ומוסר וניסיון להעמקה, אבל לפעמים הם באים דווקא מסיטואציות שאני חווה בחיי היום-יום".

כך היה למשל עם אחד הציורים האהובים עליה במיוחד, שנוצר דווקא בחתונה של קרוב משפחה. "עמדתי אז ליד החופה, ומתוך ההתרגשות התחדדה לי משמעותו של הרגע הזה והבנתי שהחתן והכלה הצעירים שעומדים מתחת ליריעת הקטיפה, הם כמו גזע עץ ענק שמתוכו יצמחו בעזרת השם עוד בתים רבים. העץ המשפחתי הזה ימשיך להצמיח

של סבא ישראל" - ספר שנמנה על חלוצי ספרי הקומיקס במגזר, אולי אפילו הראשון ביניהם. "הספר הזה יצא לפני יותר מעשרים שנה", היא אומרת, "והעבודה הייתה ידנית לחלוטין. כתבתי בכתב יד וחיברתי תמונה לתמונה, מבלי לעשות שימוש במחשב כלל. האמת היא שזו הייתה עבודה מסובכת, כי חיפשתי את הדרך המעניינת והחביבה כדי להביא סיפור על הבעל שם טוב שייקלט עמוק בלב הילדים. עבדתי על כך קשה, אבל כאשר הבאתי את הספר במתנה למנהל החיידר של הבן שלי, הוא קצת נבהל. הוא הניח את הספר אצלו בחדר והיה די ברור שהוא מיוחד מהעניין, הוא כנראה חשש שהקומיקס יגרום נזק. באותם ימים לא הבינו עד כמה שהקומיקס הוא כלי חינוכי אדיר".

בניה ובנותיה של מרטין שהיו הקליינטים הראשונים של אותו קומיקס, גדלו בינתיים וכיום הם עוסקים בתחומים יצירתיים לא פחות משל אמם, בולטות בהם הסופרות המוכרות - גב' יעל רוטנברג וגב' מיה קינן. "הבנות שלי ואני עובדות באופן צמוד", אומרת מרטין בסיפוק, "אני מעצבת להן את העטיפות לספרים שהן מוציאות והן המבקרות הכי חשובות של היצירות שלי ואני נותנת לחוות הדעת שלהן מקום ראשון. אני לא

ויכוחים. כי הציור הוא חוויה, ועם חוויה אתה לא יכול להתווכח. לכן אני מרגישה שזוהי דרך נפלאה להעביר מסרים רוחניים. כי הציור מצליח לחודר עמוק, מעבר למסך הרציונל, אל תוך השכבות העמוקות של הנפש".
 המפתיע הוא שהאנשים שנהנים מהציורים ומגיעים לגלריה של מרטין אינם נמנים דווקא על המגזר שומר המצוות. "הגיע אליי יום אחד סופר חילוני, שאמנם לא קראתי את ספריו, אך הם מפורסמים בתכנים האלימים שלהם", היא מפתיעה. "האמת היא שהייתי די המומה מכך שהוא הגיע אליי, אבל ההפתעה הגדולה ביותר הייתה דווקא כשהוא ביקש להזמין דווקא תמונה שמופיע בה הכיתוב 'שמע ישראל'. כנראה שהתמונה הזו ריגשה אותו, למרות שהיא עוסקת בעולם תוכן שרחוק ממנו כרגע, והוא התחבר אליה".

קפיצה לתוך השמים

כשילדיה, שהיום שניים מהם מפורסמים ומוכרים באלפי בתים חרדים, היו קטנים, עשתה מרטין הפסקה ביצירת האמנות לשם אמנות, ועברה לתחום של איור ספרים. אחד מספרי הקומיקס הראשונים שאיירה היה 'יוני וקובי בעקבות האוצר

"לא פשוט בכלל", היא מסכימה, "זה אתגר אמיתי. כי אפשר למשל לבטא כעס או רגש עז באמצעות כתמים אדומים וכתומים, אפשר לבטא שלווה באמצעות כתמים כחולים, אבל איך מבטאים באמצעים של צבע וצורה געגועים של הנשמה היהודית אל בוראה?"

"בנוסף, האמנות היהודית הייתה תמיד מאוד זהירה בכל מה שנוגע לסמלים ולתמונות, וזהו אתגר עבורי. אבל אני רואה בכך דווקא אתגר יצירתי שגורם לי להפעיל את המוח והמחשבה. ליצור משהו חדש בתוך התחומים הברורים של ההלכה, שיתן ביטוי לשירת הרוח והלכי הרוח של התקופה שלנו. אני חושבת שיש תפקיד חדש לאמנות היהודית, והוא לבטא את העולם הפנימי של הדור הזה, שהוא דור מאוד רגשי".

ובכל זאת, היו כאלו שהעירו לך על כך שאת מציירת נשמות או את העולם הבא? קמו מתנגדים?

"האמת?" מהרהרת מרטין, "כשאני חושבת על השאלה הזו אני מגלה דבר מאוד מעניין. במשך שנים דיברתי ורציתי על הנושאים האלו, ותמיד התעוררו ויכוחים והתנגדויות בקהל. כי כנראה שלשכל שלנו קשה עם נשמות ועולמות רוחניים ועליונים... אבל מול הציורים אף פעם לא היו

את מציירת דברים שהם קודש-קודשים. את מדברת על רוחניות ועולמות עליונים. אין לך חשש לגעת בכאלו נושאים?

"ברור שאני נזהרת, בודקת את עצמי וגם מתייעצת עם רב, ויש הרבה תפילות שנלוות לכל ציור, אבל בשורה התחתונה - אני לא חושבת שאני עושה כאן משהו שלא נעשה בעבר. הרי האמנות היהודית תיארה מאז ומעולם את החיים היהודיים, כיצד הם נראים ואיך מתבטא במציאות מעשה המצוות. גם אני עושה זאת ובכך אין הבדל ביני לבין אמנים אחרים. ההבדל היחיד בינינו הוא שתמיד האמנים ציירו יהודים מתפללים בבית כנסת, מניחים תפילין, אבא לומד עם ילד, וכדומה. אבל לעניות דעתי - הציור המקסים ביותר של הכותל המערבי או של קבר רחל, עד כמה שהוא יהיה מרגש הוא לא יבטא את נפתוליה של הנפש בתוך עבודת השם. אמנם יש אמנים אדירים שמצליחים להעביר דרך התיאורים האלו הרגשה של קדושה ממש, אבל בעיניי חשוב לא לצייר רק את העצמים שמתקשרים ליהדות, אלא לבטא את הרגש עצמו, את עצם הכמיהה להתקרבות אל הבורא. אני מנסה לצייר את התרוממות הרוח שמביאה אתה התפילה, את געגועי הנשמה לעולם העליון".

לא פשוט לבטא רגש כזה...

שיכולה להרים את האדם למעלה מכל הבעיות והקשיחות.

”כך”, אומרת מרטין, ”נולד לו ציור שזכה באופן מפתיע לתגובות נלהבות גם מצד אותם המתווכחים... זו לא עוד הוכחה לכך שתמונה אחת יכולה לעשות מה שאלף מילים לא יכולות?”

אמנות שייכת לכולם

בתחילה ציירה מרטין את כל הציורים ביד. היא הייתה מציירת ומחוקת, משרטטת וצובעת, תוך כדי שהיא נותנת את כל לבה ונשמתה לציור, אך כשחלפו השנים ועם התפתחות המחשב, היא גילתה את האמנות הדיגיטאלית.

”הכלים הדיגיטאליים נותנים לאמן יכולות שלא קיימות במברשות הפיזיות, כך שאפשר להגיע לציור ולגימור ברמה גבוהה הרבה יותר”, היא מסבירה, ולמי שמעוניין בהבנה מקצועית של התהליך, מעניקה מרטין גם את ההסבר ברובד העמוק יותר: ”אמנות דיגיטלית היא למעשה טכניקה שבה משתמש האמן במחשב ככלי ציור. כאשר יוצרים ציור דיגיטאלי, אז רוב התהליך נעשה על ידי המחשב באמצעות שימוש בתוכנות שונות. אבל איכות הציור תלויה כמובן בכישרונו של האמן ובמיומנות שלו, כי הרי המחשב לא יודע לצייר לבד... בסופו של דבר הציור 'המקורי' הסופי הוא קובץ דיגיטאלי המוכן להדפסה. באופן אישי אני נוהגת להדפיס את הציורים שלי על קנבס איכותי במהדורות מוגבלות, כאשר רוב המהדורות שלי מוגבלות ל-150 עותקים.

”בטכניקות שבהן אני עובדת, נוצר ציור בעל שכבות רבות, לפעמים אפילו 70-60 שכבות, שמאפשרות את הזזת האלמנטים השונים על הרקע, ביחס שונה אחד לשני, הגדלתם והקטנתם, הבהרה וכהות, חידוד וטשטוש וכדומה”.

■ כמה זמן לוקח לך לצייר כל ציור?

”זו שאלה טובה, כי כל ציור זה סיפור אחר. יש ציור ששוקק לי חודשים ארוכים לסיים אותו, כי אני לא מצליחה להעביר בדיוק את המסר שאני רוצה או שהוא לא עומד טוב מבחינה אסתטית והוא עובר שינויים רבים ומייגעים עד ליעד הנכסף, ויש ציור שאני מרגישה את יד השם מציירת בשבילי, ואני רק עומדת ומסתכלת כאילו מהצד, איך שהוא נוצר מהר”.

מהבחינה הכלכלית אומרת מרטין שציוריה, ביחס למקובל בשוק, אינם יקרים. ”אבל אני גם לא שואפת להתעשר. מטרת העיקרית היא להעביר את המסרים לכמה שיותר אנשים ולהפיץ את הרעיונות בקרב הקהל הרחב. זו גם הסיבה שבחרתי בשיטה הדיגיטאלית, שבה מדפיסים את התמונות בסדרה מוגבלת וממוספרת, כך שהן מתאימות לרכישה במחירים סבירים. יש אמנים שמוכרים אורגנל מקורי של תמונה אחת בכסף רב, אבל לי זה לא התאים, כי תמונה כזו יכולה להגיע לבית אחד בלבד, ובדרך כלל רק בית שיכול להרשות לעצמו מותרות. בעיניי האמנות היא לא

פירות החיים

מותרות של עשירים. זהו צורך נפשי שקיים אצל כל אחד, ומגיע לכל אדם למלא את הצורך הזה ולהינות מיצירה אמנותית שמעניקה השראה וכוח”.

ומיהם האנשים שמקבלים את הכוח מן הציורים שהיא יוצרת? מעניין לראות כי למרות שהציורים של מרטין טומנים בחובם רעיונות רבים שלא יהיו מובנים אלא רק ליהודי שחי את ההווה היהודית, עדיין יש ליצירות הללו גם אופי אוניברסלי, ובשנים האחרונות הן קנו להן מקום בכל רחבי העולם. מרטין הספיקה להציג את תערוכותיה במספר מקומות בחו"ל ובימים אלו מוצגת תערוכה גדולה מציוריה בקליפורניה, אך כאשר היא נשאלת על הנושא היא מושכת בכתפיה. ”האמת היא שאני לא כל כך יודעת לספר על כך, יש לי בחו"ל מספר תערוכות, אבל אני לא אוהבת לעזוב את ארץ ישראל, אז יש לי אוצרת נחמדה שמזיזה את התמונות ממקום למקום. אני מקבלת משם לא מעט הזמנות ויוצרת בהתאם לכך עוד תמונות. מרגש אותי לראות את הביקוש שיש מעבר לי, במקומות שבהם אין כלל יהודים, אך בכל זאת כמהים ליצירות הללו”.

■ איך את מסבירה את זה שאנשים שאינם יהודים מתחברים לציורים כל כך רוחניים המעידים באופן ישיר על קיומו של הקב"ה?

”אני חושבת שזה די ברור. יש הרבה אנשים, לאו דווקא יהודים, שצמאים מאוד להשראה חזותית שמגיעה מהצד היהודי הפנימי. הציורים שלי מעבירים את העולם הרוחני מבלי להשתמש במילים או בתמונות מגבילות, ולכן, כל אדם באשר

הוא יכול להתחבר אליהם. לצורך הדוגמא – כשאני מציירת דמויות אני משתמשת בצללית. אני לא מציירת פנים ולא מציירת את האדם מקרוב, אלא רק דמות סימבולית ואנונימית שגורמת לכך שכל צופה בציור יכול להזדהות אתו, מבלי להיכנס לשייך מגזרי, ולהפיק ממנו מסר לחיים האישיים שלו”.

ובכל זאת, היו מקרים שהפתיעו אפילו אותה: ”באחד הימים הגיעה קבוצה של תיירים סיניים לבקר בתערוכה שקיימתי באתר המבקרים במצדה, והתעכבה הרבה זמן במקום בצפייה בתערוכה. לאחר מכן סיפר לי השומר שהוא נאלץ לגרש אותם בכוח לאחר שעת הסגירה. הייתי המומה כשגיליתי שהם הזמינו ארבעים ושמונה ציורים בגודל ענקי. שלחתי להם אותם כקנבסים מגולגלים והם מתחו אותם על מסגרות עץ בסין. היה מאוד מעניין לראות שגם אנשים שאינם יהודים מסוגלים להתחבר למסרים יהודים אותנטיים”.

קוריוז מעניין נוסף היה כאשר תלתה מרטין את התערוכה במצדה, ואז הגיע למקום תייר יהודי אמריקאי מבוגר, בן למעלה משמונים. ”הוא סיפר לי שיומיים קודם לכן הוא ביקר בצפת ורכש שם, בגלריה, את אחד הציורים שלי שנקרא 'נתיב האור' שמאוד דיבר אליו. התברר שאשתו נפטרה ומאז הוא הרגיש בודד מאוד, אך כשהוא התבונן בציור, הוא הרגיש שמועבר אליו מסר מלמעלה, שלמרות הכל – בורא עולם נמצא איתו. המעניין הוא שהוא בכלל לא ידע שאגיע לשם, אבל העיתוי היה מדויק. משמים כיוונו אותו ושיבוא כדי לספר לי על כך, ומאוד התרגשתי”.

■ לסיום אנחנו מרשים לעצמנו לשאול בסקרנות: אחרי שהצלחת להיכנס לכל כך הרבה אנשים ולחזק אצלם את האמונה, את מרגישה סוף-סוף 'חרדית' או עדיין 'בעלת תשובה'?

מרטין מחייכת, התשובה כבר מתגלגלת על שפתיה. ”אני חושבת שבעולם החרדי, שבו אפשר למצוא אנשים שסיימו את הישיבה לפני עשרות שנים, אבל עדיין מגדירים את עצמם כ'בוגרי חברון' או 'יוצאי פוניבז' אני מרגישה ממש בנוח להגדיר את עצמי כ'חרדית', בוגרת המסלול המיוחד שבו הצעיד אותי הבורא. זהו מסלול שנתן לי את הזכות להכיר אותו מתוך העמקה ומחשבה, ולא כמצוות אנשים מלומדה”, היא אומרת, ”ואגב, הדרך שעברתי גם העניקה לי מתנה נוספת: אני לא פוחדת מחילוניים”.

■ למה הכוונה?

”יש לי משפחה חילונית מקסימה ואני נמצאת בקשרים מצוינים איתה. אחותי היא מומחית לתוכנות דיגיטליות ועוזרת לי מאוד, ואימא שלי שמביאה לתערוכות שלי את כל החברות שלה, כדי להראות להן ש'לחזור בתשובה זה לא סוף העולם'. מבחינתי זוהי סגירת מעגל של התהליך שהחל לפעם בי בגיל העשרה, ואני מלאת סיפוק על כך”.